

Rolnummer 367
Arrest nr. 11/93 van 11 februari 1993

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 7 van de wet van 20 juli 1991 houdende begrotingsbepalingen, ingesteld door Bertrand Claus.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters F. Debaedts en D. André, en de rechters L. De Grève, L.P. Suetens, M. Melchior, P. Martens en Y. de Wasseige, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder het voorzitterschap van voorzitter F. Debaedts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp

Bij verzoekschrift van 14 januari 1992, aan het Hof verzonden bij aangetekende brief met poststempel van dezelfde datum, vordert Bertrand Claus, Lentakkerstraat 6c, Aalter, de vernietiging van artikel 7 van de wet van 20 juli 1991 houdende begrotingsbepalingen.

II. Rechtspleging

Bij beschikking van 15 januari 1992 heeft de voorzitter in functie de leden van de zetel van het Hof aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers L.P. Suetens en P. Martens hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om de artikelen 71 en 72 van de organieke wet toe te passen.

Van het beroep is conform artikel 76 van de organieke wet kennisgegeven bij ter post aangetekende brieven van 5 februari 1992.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 11 februari 1992.

De Ministerraad heeft bij ter post aangetekende brief van 19 maart 1992 een memorie ingediend.

Van die memorie is kennisgegeven conform artikel 89 van de organieke wet bij ter post aangetekende brief van 26 maart 1992.

Verzoeker heeft bij ter post aangetekende brief van 30 maart 1992 een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikkingen van 18 juni 1992 en 7 januari 1993 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 14 januari 1993 en 14 juli 1993.

Bij beschikking van 2 december 1992 heeft het Hof beslist dat de zaak in gereedheid is en de dag van de terechtzitting bepaald op 12 januari 1993.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en aan de advocaat van de Ministerraad bij ter post aangetekende brieven van 2 december 1992.

Op de terechtzitting van 12 januari 1993 :

- zijn verschenen :
- . Bertrand Claus, verzoeker, in persoon;
- . Mr. P. Peeters, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel;
- hebben de rechters-verslaggevers L.P. Suetens en P. Martens verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde verzoeker en advocaat gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 62 en volgende van de organieke wet die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. De bestreden bepaling

Artikel 7 van de wet van 20 juli 1991 houdende begrotingsbepalingen luidt als volgt :

« Artikel 83, eerste lid, van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, gewijzigd door de wet van 20 juli 1990, wordt aangevuld met de volgende bepaling :

'Voor de leden van het stuurpersoneel of van het cabinepersoneel van de burgerlijke luchtvaart worden de leeftijden van 65 en van 60 jaar vervangen door de leeftijd van 55 jaar'. »

IV. *In rechte*

- A -

A.1.1. In zijn verzoekschrift zet de verzoeker in de eerste plaats uiteen waarom hij meent te doen blijken van het rechtens vereiste belang. De verzoeker is sinds 1966 lid van het vliegend cabinepersoneel van Sabena en is tewerkgesteld als steward, thans met de graad van eerstaanwezend cabinechef lange afstand.

Verzoeker is van oordeel dat hij lid is van het cabinepersoneel van de burgerlijke luchtvaart, « ... in zoverre Sabena als een burgerlijke vennootschap mag beschouwd worden »; de bestreden bepaling is dus op hem van toepassing.

A.1.2. In een eerste onderdeel van het verzoekschrift, getiteld « de feiten », gaat de verzoeker uitvoerig in op het pensioenstelsel dat op hem van toepassing is. De verzoeker beklemtoont daarbij dat uit het geheel van de wettelijke bepalingen die in dit verband op hem van toepassing zijn - en waarvan hij overigens voor het Hof niet de vernietiging vordert - volgt dat de leden van het stuurpersoneel recht hebben op een volledig pensioen na dertig jaar tewerkstelling. Het cabinepersoneel, waartoe de verzoeker behoort, daarentegen, heeft slechts recht op een volledig pensioen op vijfenvijftig jaar, mits vierendertig jaar tewerkstelling in de hoedanigheid van lid van het cabinepersoneel of achtereenvolgens of afwisselend in de hoedanigheid van lid van het stuur- en cabinepersoneel.

De verzoeker zal op 1 januari 1996, dit is de datum van zijn pensioengerechtigdheid, slechts op 31/34 in plaats van 34/34 van het volledig pensioen kunnen aanspraak maken, omdat hij alvorens zijn loopbaan bij Sabena aan te vatten de studie leidend tot de titel van gegradueerde in toerisme heeft voltooid, zijn legerdienst heeft vervuld en in afwachting daarvan tijdelijk elders was tewerkgesteld.

A.1.3. In een enig middel voert de verzoeker aan dat artikel 7 van de wet van 20 juli 1991 houdende begrotingsbepalingen een schending inhoudt van artikel 6 van de Grondwet.

Onder verwijzing naar de omschrijving van het gelijkheidsbeginsel in de rechtspraak van het Hof verwoordt de verzoeker de door hem aangeklaagde ongelijke behandeling als volgt :

« Er bestaat evenwel geen objectieve en redelijke verantwoording waarom de zeevarenden, de ondergrondse en de bovengrondse mijnwerkers uitgesloten worden uit artikel 7 van de wet van 20 juli 1991 houdende begrotingsbepalingen, want deze mannelijke werknemers worden ook pensioengerechtigd voor de leeftijd van 65 jaar. (...)

Evenmin bestaat er een objectieve en redelijke verantwoording waarom kwestig artikel 7 van toepassing zou zijn op leden van het stuurpersoneel of het cabinepersoneel van de burgerlijke luchtvaart die op de leeftijd van 55

jaar geen volledig pensioen zullen hebben, en niet van toepassing zou zijn op de zeevarenden en de ondergrondse en bovengrondse mijnwerkers.

Trouwens de memorie van toelichting op het wetsontwerp houdende begrotingsbepalingen vermeldt uitdrukkelijk dat de leden van het stuurpersoneel of het cabinepersoneel van de burgerlijke luchtvaart op de leeftijd van 55 jaar recht hebben op een volledig pensioen. Zoals hiervoor in de feiten is uiteengezet is dit niet voor iedereen het geval, zodat dit artikel niet alleen discriminerend is maar enkel en alleen van toepassing kan zijn wanneer de werknemer recht heeft op een volledig pensioen, hetwelk hij niet noodzakelijkerwijze op de leeftijd van 55 jaar bekomt. (...)

Tenslotte moet er worden op gewezen dat de verkorte opzeggingstermijn slechts van toepassing is wanneer voor de werknemer de pensioengerechtigde leeftijd reeds is bereikt, zoals dit duidelijk blijkt uit de wetsgeschiedenis van artikel 83, eerste lid, van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten. »

A.1.4. Bij brief van 17 januari 1992, op het Hof ontvangen op dezelfde datum, vervolledigt de verzoeker zijn verzoekschrift als volgt :

« In mijn verzoekschrift in rubriek vermeld is er sprake van artikel 4 van het K.B. nr. 50. Dit artikel is nochtans opgeheven door artikel 16 van de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn (*Belgisch Staatsblad* van 15.8.1990).

(...)

Alhoewel deze bepaling de discriminatie in stand houdt meende ik mijn verzoekschrift met dit middel te moeten vervolledigen. »

A.2.1. De Ministerraad geeft in zijn memorie vooreerst een uiteenzetting over de draagwijdte van de bestreden bepaling.

De wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd van werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn maakte met ingang van 1 januari 1991 een einde aan het algemeen stelsel van de vaste pensioenleeftijd van vijfenzestig jaar voor mannen en van zestig jaar voor vrouwen. De invoering van een flexibele pensioenleeftijd noopte de wetgever meteen tot de aanpassing van artikel 83 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, dat de beëindiging van de arbeidsovereenkomst bij het bereiken van de pensioenleeftijd regelt.

De voormelde wijziging bij wet van 20 juli 1990 van artikel 83 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten ging evenwel voorbij aan de omstandigheid dat de invoering bij wet van 20 juli 1990 van een flexibele pensioenleeftijd geen afbreuk deed aan de bijzondere toekennings- en berekeningsmodaliteiten voor het rust- en overlevingspensioen van bepaalde categorieën van werknemers, waaronder het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart.

De handhaving van die bijzondere bepalingen betreffende de pensioengerechtigde leeftijd noopte de wetgever ertoe, althans wat betreft de leden van het stuur- of het cabinepersoneel van de burgerlijke luchtvaart, artikel 83 van de wet van 3 juli 1978 aan te vullen met de door de verzoeker bestreden bepaling, teneinde de bepalingen met betrekking tot de verkorte opzeggingstermijnen ook op die categorie van werknemers te kunnen toepassen.

A.2.2. De Ministerraad onderkent in de uiteenzetting in het verzoekschrift twee middelen.

Volgens de Ministerraad vecht de verzoeker in een eerste middel het onderscheid aan dat voor de berekening van het rustpensioen wordt gemaakt tussen de leden van het stuurpersoneel en de leden van het cabinepersoneel.

Het middel mist volgens de Ministerraad feitelijke grondslag.

Het door de verzoeker bestreden onderscheid ligt vervat in het koninklijk besluit van 3 november 1969 houdende vaststelling voor het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart, van de bijzondere regels

betreffende het ingaan van het pensioenrecht en van de bijzondere toepassingsmodaliteiten van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers.

Zoals blijkt uit de uiteenzetting van de draagwijdte van de bestreden wetsbepaling strekt deze laatste bepaling er enkel toe de verkorte opzeggingstermijnen vervat in artikel 83 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, te kunnen toepassen op de leden van het stuurpersoneel of van het cabinepersoneel van de burgerlijke luchtvaart, voor wie de normale pensioenleeftijd van vijfenvijftig jaar is blijven gelden in afwijking van de algemene flexibele pensioenleeftijd.

De eventuele vernietiging door het Arbitragehof van de bestreden wetsbepaling zou uitsluitend voor gevolg hebben dat de verkorte opzeggingstermijnen bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd wegvallen.

A.2.3. Volgens de Ministerraad beroept de verzoeker zich in een tweede middel op een schending van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel in zoverre zeevarenden en ondergrondse en bovengrondse mijnwerkers worden uitgesloten van het toepassingsgebied van artikel 7 van de wet van 20 juli 1991 houdende begrotingsbepalingen.

Het tweede middel mist eveneens feitelijke grondslag. De verzoeker is ten onrechte van mening dat de bestreden wetsbepaling de vaststelling van zijn pensioengerechtigde leeftijd of de berekening van de omvang van zijn pensioenaanspraken wijzigt, dit in tegenstelling tot de pensioenen van de zeevarenden en de ondergrondse en bovengrondse mijnwerkers waarop de bestreden bepaling geen toepassing vindt.

De bestreden wetsbepaling strekt er uitsluitend toe de regeling van de verkorte opzeggingstermijnen op de leden van het stuurpersoneel en van het cabinepersoneel van de burgerlijke luchtvaart toepasselijk te maken. De bestreden wetsbepaling voert aldus geen onderscheid in ten aanzien van de door verzoeker vermelde categorieën van zeevarenden en ondergrondse en bovengrondse mijnwerkers terzake van de vaststelling van de pensioengerechtigde leeftijd of de omvang van de pensioenaanspraken van de betrokken categorieën van werknemers.

A.3.1. In zijn memorie van antwoord gaat de verzoeker in de eerste plaats in op de draagwijdte die de Ministerraad geeft aan de bestreden bepaling.

Hij beklemtoont daarbij dat de Ministerraad terecht opmerkt dat in artikel 83 van de wet van 3 juli 1978 wordt verwezen naar het « ... volledig wettelijk pensioen », en hij stelt dat dit begrip fundamenteel is in het ingediende beroep tot vernietiging « aangezien er ongelijke behandeling zou zijn bij het toepassen van de verkorte periode van vooropzeg aan diegenen die aanspraak kunnen maken op een volledig wettelijk pensioen en diegenen die daarvan zijn uitgesloten wegens al dan niet met de Grondwet strijdige regelingen. »

A.3.2. De verzoeker betwist vervolgens de interpretatie van de Ministerraad, die in het verzoekschrift twee middelen onderscheidt. Wat de Ministerraad begrijpt als een eerste middel hoort volgens de verzoeker bij de uiteenzetting van de feiten en kan niet als een middel worden opgevat.

A.3.3. Ten aanzien van het door de verzoeker aangevoerde enig middel - wat de Ministerraad het « tweede middel » noemt - stelt de verzoeker dat de Ministerraad ten onrechte oordeelt dat het middel feitelijke grondslag mist en hij preciseert :

« Verzoeker is niet van mening dat de bestreden wetsbepaling de vaststelling van zijn pensioengerechtigde leeftijd of de berekening van zijn pensioenaanspraken wijzigt. Integendeel heeft verzoeker om een beroep tot vernietiging van het kwetsige artikel 7 verzocht daar de verkorte vooropzeg alleen maar van toepassing zou zijn op het stuurpersoneel en cabinepersoneel terwijl dit artikel niet van toepassing zou zijn op de ondergrondse mijnwerkers die evenzeer op 55 jaar pensioengerechtigd worden.

Wel moet een discriminatie worden vastgesteld aangezien niet iedereen dezelfde kansen geboden wordt (lees : worden) om een volledige loopbaan uit te bouwen en aldus een volledig wettelijk pensioen te bekomen ook al om redenen van tewerkstelling in een ander werknemersstelsel in de periode die de inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 3 november 1969 voorafgaat. »

B.1. Artikel 107ter van de Grondwet bepaalt : « ... de zaak kan bij het Hof aanhangig worden gemaakt door iedere bij wet aangewezen overheid, door ieder die doet blijken van een belang of, prejudicieel, door ieder rechtscollege ».

Naar luid van artikel 2, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof kunnen de beroepen tot vernietiging worden ingesteld « door iedere natuurlijke of rechtspersoon die doet blijken van een belang ».

Van het vereiste belang doet blijken iedere persoon wiens situatie door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig zou kunnen worden geraakt.

B.2. Bij de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn is, met ingang van 1 januari 1991, een einde gemaakt aan het algemeen stelsel van de vaste pensioenleeftijd van vijfenzestig jaar voor mannen en zestig jaar voor vrouwen.

Artikel 15 van dezelfde wet wijzigt in het licht van de flexibele pensioenleeftijd, artikel 83 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, waarbij voorzien wordt in verkorte opzeggingstermijnen bij het bereiken van de pensioenleeftijd.

De bestreden bepaling van artikel 7 van de wet van 20 juli 1991 houdende begrotingsbepalingen vult de nieuwe bepaling van genoemd artikel 83 van de wet van 3 juli 1978 aan voor het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart.

De bestreden bepaling van artikel 7 van de wet van 20 juli 1991 behelst dus uitsluitend een aanpassing van de bepalingen betreffende de verkorte opzeggingstermijnen aan de pensioenleeftijd van het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart. De afwijkende pensioenleeftijd van vijfenvijftig jaar is niet bij die bepaling vastgesteld, maar wel bij het koninklijk besluit van 3 november 1969 houdende vaststelling voor het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart, van de bijzondere regels betreffende het ingaan van het pensioenrecht en van de bijzondere toepassingsmodaliteiten van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers.

De regel van de oppensioenstelling op de leeftijd van vijfenvijftig jaar, die de verzoeker discriminerend acht, zou onverminderd blijven bestaan na een eventuele vernietiging van de bestreden bepaling van artikel 7 van de wet van 20 juli 1991.

Opdat een beroep tot vernietiging ontvankelijk zou zijn is het niet voldoende dat de verzoeker aantoont dat de bestreden bepaling op hem van toepassing is, doch is eveneens vereist dat de verzoeker aannemelijk maakt dat de bestreden norm hem ongunstig raakt, of met andere woorden, hem een nadeel kan berokkenen.

Ten deze brengt de verzoeker dit bewijs niet aan. Uit de analyse van artikel 7 van de wet van 20 juli 1991 blijkt dat die bepaling niet van die aard is dat zij de verzoeker nadeel kan berokkenen.

De verzoeker laat aldus niet blijken van het rechtens vereiste belang; het beroep is niet ontvankelijk.

Om die redenen,

Het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 11 februari 1993 door voormelde zetel waarin rechter L.P. Suetens, wettig verhinderd, voor onderhavige uitspraak vervangen is door rechter H. Boel.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

F. Debaedts